

معاونت آموزشی و تحصیلات تکمیلی
مدیریت بهسازی منابع انسانی

کتابچه راهنمای علمی پودمان کارآموزی

درس های «آموزش پژوهی در عرصه عمل» و «کارآموزی»

(ویژه دوره مهارت آموزی استخدام پیمانی سال ۱۳۹۷)

ویراست سوم

فهرست مطالب

پیش‌گفتار.....	۶
درس آموزش پژوهی در عرصه عمل	۸
۱. مقدمه	۹
۲. عوامل دست‌اندرکار درس آموزش پژوهی.....	۱۰
۳. الزامات حرفه‌ای درس آموزش پژوهی	۱۲
۴. فرایند درس آموزش پژوهی	۱۴
۵. ارزشیابی درس آموزش پژوهی	۱۷
۶. تقویم اجرایی درس آموزش پژوهی	۱۸
درس کارآموزی	۲۰
۱. مقدمه	۲۱
۲. عوامل دست‌اندرکار درس کارآموزی.....	۲۱
۳. فرایند درس کارآموزی	۲۴
۴. تقویم اجرایی درس کارآموزی.....	۳۱
پیوست‌ها	۳۴
پیوست شماره ۱: ملاک‌ها و سطوح عملکرد برای ارزیابی درس آموزش پژوهی	۳۵
پیوست شماره ۲: فرم گزارش فرایند آموزش پژوهی در نیمسال اول	۳۶
پیوست شماره ۳: فرم گزارش فرایند آموزش پژوهی در نیمسال دوم	۳۹
پیوست شماره ۴: محتویات پوشه کار.....	۴۱
پیوست شماره ۵: کاربرد نیازسنجی (ارزیابی اولیه) کارآموز ویژه مهارت آموزان رشته‌های مربی امور تربیتی، مشاوره و مراقب سلامت	۴۲
پیوست شماره ۶: کاربرد ارزشیابی توانایی کارآموز در تنظیم طرح درس - ویژه مهارت آموزان رشته‌های مشاوره، مربی امور تربیتی و مراقب سلامت	۴۳

فهرست جدول‌ها و کاربرگ‌ها

- کاربرگ شماره ۱ ارزشیابی درس آموزش پژوهی در عرصه عمل در نیمسال اول ۱۷
- کاربرگ شماره ۲ ارزشیابی درس آموزش پژوهی در عرصه عمل در نیمسال دوم ۱۷
- جدول شماره ۱: ساختار گزارش درس آموزش پژوهی ۱۸
- جدول شماره ۲: ساختار گزارش درس آموزش پژوهی در نیمسال اول ۱۹
- جدول شماره ۳: ساختار گزارش درس آموزش پژوهی در نیمسال دوم ۱۹
- کاربرگ شماره ۱: نیازسنجی (ارزشیابی اولیه) کارآموز ۲۵
- کاربرگ شماره ۲: ارزشیابی توانایی کارآموز در تنظیم طرح درس ۲۶
- کاربرگ شماره ۳: ارزشیابی تدریس کارآموز توسط معلم راهنما ۲۸
- کاربرگ شماره ۴: خودارزیابی کارآموز از تدریس ۲۸
- کاربرگ شماره ۵: امتیازهای مهارت آموز در هر یک از کاربرگ های شماره ۱ تا ۴ ۲۹
- کاربرگ شماره ۶: ارزشیابی تدریس عملی کارآموز ۳۰
- جدول شماره ۱: ساختار گزارش درس کارآموزی در نیمسال اول ۳۲
- جدول شماره ۲: ساختار گزارش درس کارآموزی در نیمسال دوم ۳۲

فهرست شکل‌ها

- شکل شماره ۱: نحوه ارتباط عوامل مختلف در فرایند درس آموزش پژوهی در عرصه عمل..... ۱۲
- شکل شماره ۲: چرخه درس آموزش پژوهی در عرصه عمل..... ۱۴
- شکل شماره ۱: نحوه ارتباط عوامل مختلف در فرایند کارآموزی..... ۲۴
- شکل شماره ۲: چرخه فعالیت کارآموزی..... ۲۴

دوره مهارت آموزی استخدام پیمانی، به استناد ماده ۲۸ اساسنامه دانشگاه فرهنگیان و با تمرکز بر رفع نیازهای ظهوریابنده و ناپایدار آموزش و پرورش تشکیل شده است. همانگونه که در ویراست نخست این کتابچه و در تشریح ویژگی های پنجگانه این دوره، اهداف و روش های اجرا و ارزشیابی دوره مهارت آموزی شرح داده شد؛ این دوره با هدف آماده سازی دارندگان مدارک کارشناسی و بالاتر در رشته های مختلف برای ایفای نقش معلمی در مدارس تدوین و تصویب شده است. بنابراین انتظار می رود مهارت آموزان با طی موفقیت آمیز این دوره، شایستگی های اساسی معلمی بر بنیاد آموزه های «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران» را کسب نمایند.

در دوره مهارت آموزی، درس های «کارآموزی» و «آموزش پژوهی» که ذیل «پودمان کارآموزی» شناخته می شوند از اهمیت ویژه ای برخوردار است، زیرا در فرصت یکساله دوره، امکان آموزش در موقعیت واقعی و فعالیت تحت نظر راهنمای باتجربه، را ایجاد نموده و مهارت آموز می تواند ضمن طراحی، تنظیم، اجرا و ارزشیابی برنامه خود، از طریق تامل بر تجربه و بازاندیشی در فرایند تدریس با کمک استاد راهنما در دانشگاه و معلم راهنما در مدرسه، بر عمق دانش و تجربه حرفه ای خود بیافزاید. این تجربه حرفه ای، به فرهنگ معلمی کردن آنان تبدیل شده و کمک می کند تا در آینده به عنوان معلمان فکور، به بازاندیشی و ارتقای مستمر کیفیت در فعالیت های تدریسی خود بپردازند. مضافاً اینکه اجرای پودمان کارآموزی در طول سال تحصیلی، عملاً ارائه دروس دوره مهارت آموزی را از شکل نظری خارج کرده و به دلیل تاکید بر درس ها و فعالیت های عملی و کارآموزی، باعث شده است دوره از نظر شکلی و محتوایی، منجر به کسب مهارت معلمی شود.

پودمان کارآموزی برای نخستین بار در دوره مهارت آموزی سال ۱۳۹۵ اجرا شد. راهنمای عمل پودمان مذکور، با زحمات فراوان جناب آقای دکتر موسی پور طراحی شد؛ لیکن از آنجا که به بوجه اجرا درنیامده بود؛ در عمل با چالش های حرفه ای و اجرایی مواجه کرد.

علاوه بر این، نمره بخش عملکردی ارزشیابی صلاحیت حرفه ای (اصلاح)، در دوره های مهارت آموزی سال های ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵ از طریق آزمون کتبی بدست آمد؛ حال آنکه صاحب نظران و دست اندرکاران این دوره، اخذ آزمون کتبی برای قضاوت و ارزشیابی در خصوص صلاحیت حرفه ای مهارت آموز را از هر حیث، ناکارآمد و فاقد وجهت حرفه ای و فنی دانسته و بجای آن بر ارزیابی صلاحیت حرفه ای عملکردی مهارت آموز در فرایند کار و تدریس تاکید می کنند.

با توجه به نکات فوق، و عطف به تجربیات حاصل از اجرای این طرح در دوره سال ۱۳۹۵ و بازخوردها و نظرات دریافت شده از صاحب نظران و دست اندرکاران، راهنمای عملی درس های کارآموزی و آموزش پژوهی

در عرصه عمل مورد بازنگری قرار گرفت. در نسخه جدید، فرایند، عوامل و مکانیزم ارزشیابی درس های مذکور با ابتناء به سرفصل مربوطه و تاکید بر ساده سازی و کیفیت بخشی به فرایند اجرا، طراحی شده است.

در پایان ضمن تشکر از اعضای کارگروه بازنگری پودمان کارآموزی، خصوصاً جناب آقای دکتر رحیمی مدیریت محترم نیازسنجی و تولید محتوی آموزش های کوتاه مدت و مجازی و جناب آقای ناصر یعقوبنژاد مسئول برنامه ریزی و اجرای دوره مهارت آموزی ، امید است خوانندگان و بهره برداران این کتابچه، اعم از مدرسان محترم دانشگاه فرهنگیان و معلمان راهنما ، مهارت آموزان، مدیران و کارکنان محترم پردیس / واحد مجری دوره مهارت آموزی، ما را از نظرات خود برای رفع نقاط ضعف و تقویت پودمان کارآموزی بهره مند ساخته و موجبات ارتقای کیفی پودمان کارآموزی را فراهم آورند.

و من... التوفیق
طاهر روشندل
معاون آموزشی و تحصیلات تکمیلی

«فصل نخست»

راهنمای علمی درس

«آموزش پژوهی در عرصه عمل»

امروزه مدارس و معلمان با چالش بزرگی روبرو هستند و آن غیرقابل پیش بینی بودن نیازهای یادگیرندگان در دنیای پیش روست. برای مواجهه با این دنیای متنوع و متغیر، معلمان باید بتوانند به این پرسش پاسخ دهند که چه تغییراتی در برنامه های درسی، روش های آموزش و ارزشیابی موجب خواهد شد تا دانش آموزان، دانش لازم برای زندگی موثر در دنیای آینده یاد بگیرند. توانایی مطالعه و جمع آوری اطلاعات درباره عمل حرفه ای به عنوان یک معلم، بررسی تأثیر آن بر یادگیری دانش آموزان، و شناخت و بکارگیری روش هایی برای بهبود/ ارتقاء توانایی دانش آموزان، یکی از شایستگی هایی است که معلمان در آموزش های بدو خدمت باید به آن دست یابند. ایجاد توانمندی فوق در معلمان از طریق تولید و بکارگیری دانش حرفه ای توسط معلم محقق می شود.

آموزش پژوهی در عرصه عمل، روشی است که معلمان برای شناخت و حل مشکلات یا بهسازی موقعیت های آموزشی و تربیتی از آن بهره می گیرند و به عنوان روشی موثر، به معلمان و کارآموزان (به عنوان کسانی که عرصه اصلی فعالیت آنان، محیط های آموزشی است) در غنی سازی یادگیری و توانایی تولید و به اشتراک گذاری دانش در عرصه آموزش کمک می کند. این روش مبتنی بر تعیین و طراحی (در فرایند گروهی)، عمل، بازاندیشی و بازبینی یافته های پژوهشی، و آماده سازی آنها برای به اشتراک گذاری است. در این فرایند، مهارت آموز با نگاهی کنکاشر و پژوهشی، به انتخاب مسئله متناسب با رشته آموزشی خود، یافتن راه حل ها، اجرای آن در کلاس یا مدرسه و در نهایت، اصلاح و بهبود فرآیند های آموزشی و پرورشی می پردازد.

درس آموزش پژوهی در عرصه عمل، به ارزش ۲ واحد کارگاهی (۹۶ ساعت شامل ۳ ساعت در ۱۶ هفته ۲ نیمسال تحصیلی) ارائه شده است که هدف آن حساس کردن کارآموز نسبت به چالش های محیط شغلی اش، و کمک به او برای درک و توصیف پیچیدگی موقعیت های واقعی آموزشی و تربیتی است.

در این درس، مهارت آموز تحت نظارت استاد راهنما و با کمک معلم راهنما به تحلیل موقعیت و شناسایی مسائل در حیطه آموزشی پرداخته و پس از تعیین موضوع و جمع آوری اطلاعات و شناسایی انواع راه حل ها (دانش پشتیبان)، یک راه حل یا ایده را انتخاب کرده، آن را اجرا و ارزشیابی می کند و گزارش کامل این فرایند را در قالب یک مکتوب چهار فصلی (پیوست شماره ۲ و ۳) ارائه می دهد. در یک نگاه اجمالی ابعاد آموزش پژوهی در عمل عبارتند از:

- **هدف:** مهارت یابی در موقعیت شناسی آموزشی و اقدام برای حل مسائل و چالش ها (در حیطه اختیار و عمل مهارت آموز)
- **روش شناسی:** اقدام پژوهی و درس پژوهی (تعیین و توصیف موضوع، تدارک دانش پشتیبان، اجرا، گزارش یافته ها)
- **پیامد:** مهارت یافتگی دانشجو در شناسایی مسائل آموزشی و اقدام متکی بر پژوهش برای حل آن؛

مهارت آموزی که علاقمند به کسب تجارب جدید، با توانایی مشاهده و تامل، تحلیل، تصمیم گیری و حل مساله است.

- **محصول:** گزارش ۴ فصلی (پیوست شماره ۲ و ۳) منطبق با شرایط و معیارهای مندرج در راهنمای عملی.

۲. عوامل دست‌اندرکار درس «آموزش پژوهی در عرصه عمل»

۱-۲- **مهارت آموز:** مهارت آموز دوره استخدام پیمانی است توسط وزارت آموزش و پرورش به عنوان پذیرفته شده به دانشگاه فرهنگیان معرفی شده است. وظایف مهارت آموز در درس «آموزش پژوهی در عرصه عمل» عبارتست از:

- ✓ تهیه طرح آموزش پژوهی شامل: توصیف موقعیت؛ تعیین موضوع؛ تدوین اهداف؛ تعیین ملاک ها و سطوح نتایج مورد انتظار؛ تعیین روش پژوهش، روش و ابزارهای جمع آوری اطلاعات؛ بیان نتایج مورد انتظار و ارائه آن به معلم راهنما جهت بررسی و تایید
- ✓ اجرای طرح آموزش پژوهی و ارائه گزارش در ۴ مرحله به معلم راهنما برای دریافت بازخورد و اعمال آن به در فرایند اجرا
- ✓ حضور در جلسات پیش بینی شده توسط استاد راهنما
- ✓ هماهنگی با مسئولین مدرسه برای اجرای طرح آموزش پژوهی
- ✓ تدوین و تنظیم گزارش پایانی بر اساس ساختار اعلام شده در جدول شماره ۱ همین فصل.

۲-۲- **استاد راهنما:** مسئولیت درس «آموزش پژوهی در عرصه عمل» بر عهده استاد راهنما است. استاد راهنما، یکی از مدرسان (اعضای هیات علمی یا غیر هیات علمی) دانشگاه است که باید دارای سابقه تدریس در دانشگاه و آموزش و پرورش باشد تا ضمن آشنایی با فضا و مسایل مدرسه، روش هدایت مهارت آموزان در دانشگاه، برای تحقق اهداف درس را بداند. مهمترین وظایف استاد راهنما در درس «آموزش پژوهی در عرصه عمل» عبارتست از:

- ✓ برگزاری جلسات توجیهی برای مهارت آموزان به منظور آشنایی با منطق، روش، انتظارات، تکالیف و روش ارزشیابی درس
- ✓ تعامل نزدیک با مهارت آموز و ارائه راهنمایی های لازم
- ✓ تعامل با معلم راهنما که در مدرسه به مهارت آموز خدمات حرفه ای ارائه می دهد.
- ✓ راهنمایی مهارت آموز در تعیین سطوح عملکردش، بر اساس پیوست شماره ۱
- ✓ کمک به مهارت آموز در انتخاب موضوع و تعریف آن، و تدوین طرح اولیه برای ایجاد انسجام و هماهنگی میان توصیف موقعیت، اهداف، ملاک ها و سطوح عملکرد
- ✓ نظارت بر شیوه اجرای برنامه آموزش پژوهی (روش مطالعه، روش جمع آوری اطلاعات، روش تحلیل و تفسیر اطلاعات و شواهد و مستندات جمع آوری شده)

✓ نظارت بر فرایند آموزش پژوهی در عمل (فرایند اجرای طرح، مداخله ها، ثبت و ضبط مستندات و ...)

- ✓ کمک به مهارت آموز برای تدوین گزارش نهایی برنامه آموزش پژوهی
 - ✓ برگزاری نشست با مهارت آموز برای بررسی وضعیت او بر اساس معیارهای مندرج در کاربرگ‌های ارزشیابی درس آموزش پژوهی در عرصه عمل
 - ✓ تکمیل کاربرگ ارزشیابی درس آموزش پژوهی در عرصه عمل
 - ✓ ثبت نمره مهارت آموز در سامانه آموزشی دانشگاه
- برای انتخاب استاد راهنما، نکات ذیل باید مورد توجه قرار گیرد:

۱. برای هر استاد راهنما حداقل ۱۰ و حداکثر ۲۰ مهارت آموز در سامانه آموزشی تعریف شود.
 ۲. استاد راهنمای درس آموزش پژوهی در عرصه عمل و استاد راهنمای درس کارآموزی، الزاماً یک نفر نیست و می تواند به دو استاد متفاوت واگذار شود.
 ۳. در رشته های دبیری متوسطه و مراقب سلامت، در صورت تشخیص مدیرگروه دو نفر به عنوان استاد راهنما انتخاب می شوند: نخست «استاد راهنمای تربیتی» که به عنوان استاد اصلی مسئولیت راهنمایی مهارت آموز را برعهده داشته و سهم وی از تعریف درس در سامانه آموزشی دانشگاه، ۷۰٪ است. دوم: «استاد راهنمای تخصصی» است که به عنوان استاد فرعی و برای مشاوره در زمینه های تخصصی، با سهم ۳۰٪ در سامانه آموزشی دانشگاه ثبت می شود.
- توضیح:** مسئولیت حرفه ای درس بر عهده استاد اصلی است؛ لیکن استاد فرعی موظف است در موارد مبتلابه و بر اساس تشخیص استاد اصلی و نیاز مهارت آموز به راهنمایی مهارت آموز بپردازد.

۲-۳- معلم راهنما :

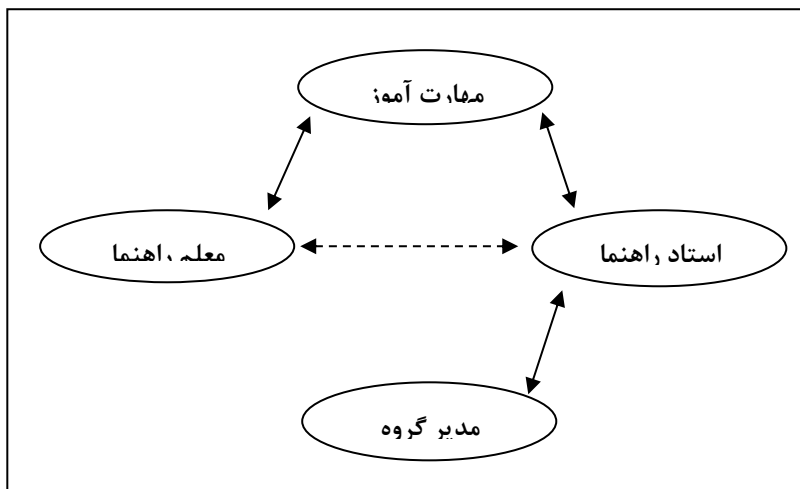
- ✓ کمک به مهارت آموز برای انتخاب و توصیف موضوع
- ✓ کمک به مهارت آموز در اجرای طرح

۲-۴- مدیر گروه آموزش ابتدایی (علوم تربیتی):

- ✓ انتخاب استاد راهنما هر مهارت آموز (در رشته های متوسطه با هماهنگی گروه تخصصی) انجام شود.

شکل شماره ۱، اینفوگراف ارتباط عوامل دست اندرکار درس کارآموزی و نحوه ارتباط آنها با یکدیگر را

نشان می دهد:

شکل شماره ۱: نحوه ارتباط عوامل مختلف در فرایند درس آموزش پژوهی در عرصه عمل

۳. الزامات حرفه ای درس «آموزش پژوهی در عرصه عمل»

۳-۱- تأمل و کاوشگری حرفه ای: معلمان همانند دانش آموزان، از طریق عمل و تفکر روی عمل، یادگیر می گیرند؛ با این تفاوت که معلمان تجربیات بیشتر و باورهای تثبیت شده تری نسبت به دانش آموزان دارند. صاحب نظران حوزه تعلیم و تربیت اساساً تدریس را حرفه ای تأملی می دانند و معتقدند معلمان اثربخش از طریق قرارگرفتن در چرخه کاوشگری حرفه ای، قادر به توسعه دانش و مهارت معلمی خود هستند. این نوع یادگیری، ضمنی، غیرسازمان یافته و موقعیت محور است. برخی از ویژگی های این نوع یادگیری، به شرح ذیل است:

- با رویه های روزانه زندگی آمیخته است؛
- با انگیزه درونی یا بیرونی آغاز می شود؛
- فرایندی استنتاجی / استقرایی از تأمل و عمل است؛
- مساله محور است.

این شکل از یادگیری تأمل مدار و کاوشگرانه، مبتنی بر مبانی روش شناختی درس پژوهی و آموزش پژوهی در عرصه عمل است که نیازمند چهار توانایی در معلم یا کارآموز است:

۱. قابلیت درگیر شدن در تجربه جدید: این توانایی، به وجود روحیه ای در فرد اشاره می کند که او را علاقه مند و پذیرای شناخت و درگیر شدن با موقعیت های جدید و نوظهور می سازد. وجود این روحیه باعث می شود، کارآموز به کالبد شکافی موقعیت های آموزشی - تربیتی و عوامل موثر بر آن برای کسب اطلاع از چگونگی شکل گیری رخدادها، بررسی باورها، عوامل و الگوهای فکری - رفتاری

تأثیرگذار بر موقعیت آموزشی - تربیتی، یافتن پاسخ سوالات فوق و در مجموع به دنبال بهبود موقعیت های آموزشی - تربیتی باشد.

۲. مشاهده و تامل: که ناظر به بررسی موقعیت آموزشی - تربیتی از زوایای مختلف و واکاوی دانش، باورها، داورهای ارزشی و احساسات خاصی است که به تفسیر کامل تر موقعیت منجر می شود. ثبت تجربیات (روایت ها) و استفاده از لنزهای مختلف در بررسی تجربیات می تواند تصویری کامل و همه جانبه ای از زندگی در کلاس درس همراه با جزییات بیشتر از تدریس و یادگیری را در اختیار معلم قرار دهد.

۳. توانایی تحلیل: که امکان بیرون کشیدن ایده ها و مفاهیم منسجم از مشاهدات را تسهیل می کند. تحلیل و درک جامع و صحیح، نیازمند در اختیار داشتن تصویری کامل از موقعیت های آموزشی - تربیتی است.

۴. مهارت تصمیم گیری و حل مساله: این مرحله نیازمند خلق ایده ها، تهیه طرح برای اجرایی ساختن ایده ها، بهره گیری از راهبردهای تأثیرگذاری بر موقعیت، بازاندیشی و ارزیابی تفکر و عمل انجام شده و اتخاذ تصمیم های مناسب برای عمل در آینده است.

مجموعه توانایی های فوق، علاوه بر آنکه قابلیت های مورد نیاز برای فرایند آموزش پژوهی (به عنوان یکی از روش های تامل و کاوشگری حرفه ای) به شمار می رود؛ در مراحل چهارگانه اجرای درس آموزش پژوهی نیز راهنمای کارآموز می باشد؛ گویی هر یک از توانایی های فوق، ناظر به مرحله ای از فرایند اجرای درس آموزش پژوهی در عرصه عمل است.

۲-۳- روش تحقیق: انتخاب روش تحقیق بر اساس موضوع و با تأیید استاد راهنما انجام می شود؛ لیکن این نوع مطالعات عمدتاً نیازمند بهره گیری از روش های کیفی است؛ چراکه موضوعات آموزشی و تربیتی از پیچیدگی برخوردار هستند و اتخاذ تصمیم های اثربخش برای آنها، مستلزم مطالعه دقیق و همه جانبه است که معمولاً از طریق روش های تحقیق کیفی حاصل می شود.

۳-۳- تعامل استاد راهنما، معلم راهنما و کارآموز: اجرای دقیق و اثربخش فعالیت آموزش پژوهی در پودمان دوم دوره مهارت آموزی، نیازمند تعامل تنگاتنگ استاد راهنما و معلم راهنما است. استاد راهنما می تواند به مهارت آموز در ساخت موضوع، تبیین موضوع از لحاظ نظری و پژوهشی، انتخاب روش، ابزار، شیوه تحلیل و تفسیر داده ها و تنظیم گزارش کمک کند. اما اجرای پژوهش در موقعیت واقعی کلاس درس و مدرسه، مستلزم دیدن و لحاظ نمودن شرایط و محدودیت های موقعیت واقعی است که به کمک معلم راهنما حاصل می شود. تعامل میان استاد راهنما، معلم راهنما و کارآموز موجب می شود تا درک و شناخت دقیقی از موقعیت آموزشی شکل گیرد و نتیجه اقدام پژوهی به بهبود وضعیت پژوهشی و آموزشی کارآموز بیانجامد.

۳-۴- هماهنگی با مدیر مدرسه: بخشی از توفیق مهارت آموز در این درس، به هماهنگی وی با کادر و مدیریت مدرسه‌ای بستگی دارد که او در آنجا خدمت می‌کند. کارآموز می‌تواند در این زمینه از کمک و راهنمایی معلم راهنما بهره‌برد.

۳-۵- بهره‌گیری از روش‌شناسی اقدام‌پژوهی و درس‌پژوهی: از آنجا که وزارت آموزش و پرورش انتظار دارد معلمان فعالیت‌های پژوهشی خود را در قالب اقدام‌پژوهی و درس‌پژوهی دنبال نمایند، استفاده از روش‌شناسی این دو روش در این درس مفید خواهد بود. البته این درس، با اقدام‌پژوهی و درس‌پژوهی دارای اشتراک روش‌شناسانه است اما از نظر موضوع/عم از اقدام‌پژوهی و درس‌پژوهی بوده و شامل کلیه عوامل و فرایندهای موجود در موقعیت‌های آموزشی – تربیتی مانند یادگیری‌های شناختی، عاطفی و عملی دانش‌آموزان، فرایندهای عمل حرفه‌ای، برنامه‌های درسی، ساختارها و رفتارهای سازمانی و غیره می‌شود.

۴. فرایند درس «آموزش پژوهی در عرصه عمل»

همانگونه که پیش از این اشاره شد، آموزش پژوهی، روشی است که معلمان برای رفع مشکلات و موانع یا بهسازی موقعیت‌های آموزشی و تربیتی از آن بهره می‌گیرند. این روش در محیط واقعی کلاس و مدرسه به صورت نظامند بکار گرفته می‌شود و به اصلاح یا بهبود موقعیت منجر می‌شود. این درس، با اقدام‌پژوهی و درس‌پژوهی دارای اشتراک روش‌شناسانه است اما از نظر موضوع/عم از اقدام‌پژوهی و درس‌پژوهی بوده و شامل کلیه عوامل و فرایندهای موجود در موقعیت‌های آموزشی – تربیتی مانند یادگیری‌های شناختی، عاطفی و عملی دانش‌آموزان، فرایندهای عمل حرفه‌ای، برنامه‌های درسی، ساختارها و رفتارهای سازمانی و غیره می‌شود.

فرایند درس آموزش پژوهی با انتخاب استاد راهنما برای هر مهارت آموز توسط مدیر گروه تربیت حرفه‌ای آغاز می‌شود.

چرخه آموزش پژوهی ناظر به فرایند عمل و تامل بر آن که مراحل آن در شکل شماره ۲، نشان داده شده است:

شکل شماره ۲: چرخه درس آموزش پژوهی در عرصه عمل

درس آموزش پژوهی در عرصه عمل در دوره مهارت آموزی سال ۱۳۹۷ به ۲ مرحله تقسیم می شود. بر این اساس مرحله اول شامل «تعیین و توصیف موضوع» و «تدارک دانش پشتیبان برای ورود به عرصه عمل» و مرحله دوم شامل «اجرا» و «گزارش یافته ها» تقسیم می شود. شرح فعالیت های مهارت آموز در هر یک از مراحل فوق، در بند ۵ همین فصل (کاربرگ های ارزشیابی درس آموزش پژوهی) بیان شده است.

از آنجایی که روشن بودن مسیر پژوهش و روند پژوهشگر، در جریان تحقیق دارای اهمیت اساسی است، پیشنهاد می شود مهارت آموز با مشورت استاد راهنما، مراحل مختلف فرایند آموزش پژوهی را با توجه به مولفه های پیوست شماره ۱ بررسی کنند و در مورد سطوح عملکرد مهارت آموز سه سطح «ضعیف، متوسط و عالی» به توافق برسند.

۴-۱- مرحله اول

۴-۱-۱- تعیین و توصیف موضوع: در گام نخست، مهارت آموز باید موضوع را انتخاب و آنرا توصیف کند. راهکارهای زیر برای انتخاب و توصیف موضوع می تواند کمک کند:

۱. مذاقه در موقعیت های آموزشی - تربیتی و نوشتن روایت های تاملی و تحلیل و تفسیر آن
 ۲. مصاحبه با افراد درگیر در موقعیت مانند سایر معلمان، سایر مهارت آموزان، مدیر مدرسه و ...
 ۳. مشورت با معلم راهنما و استاد راهنما
 ۴. شناخت موضوع از طریق تبادل نظر در جلسه های توسعه حرفه ای
- استاد راهنما و مهارت آموز باید دقت کنند که توصیف موقعیت باید عینی، به دور از داوری و تفسیرهای شخصی باشد. همچنین فهرست نتایج قابل دستیابی و تعیین و تبیین متغیرهای مفهومی و عملیاتی پژوهش در این مرحله صورت می گیرد.

۴-۱-۲- تدارک دانش پشتیبان برای ورود به عرصه عمل: در این مرحله مهارت آموز باید با تامل بر تجربیات شخصی، مرور یافته های پژوهشی و تبیین نظریه علمی که با موضوع ارتباط دارد، دانش پشتیبان برای ورود به عرصه عمل و اجرای تحقیق را فراهم نماید. مرور یافته ها کمک می کند تا نتایج آموزش پژوهی قابل انتقال به موقعیت های بعدی باشد. تبیین نظریه پشتیبان عمل، شواهدی علمی - تجربی فراهم می آورد که می تواند معیاری برای سنجش رضایت یا نارضایتی مهارت آموز از نتایج حاصل از عملکردش در موقعیت عملی و فرصتی برای واکاوی آنچه در ذهن مهارت آموز می گذرد؛ باشد. شناسایی و انتخاب نظریه می تواند با در نظر گرفتن موارد ذیل صورت گیرد:

✓ متغیرهای مفهومی و عملیاتی

✓ بیان اهداف یا نتایج قابل دستیابی (در اثر اجرای آموزش پژوهی)

✓ پیش بینی یافته ها یا پیامدهایی که انتظار می رود از نتایج قابل دستیابی (اهداف) حاصل شود.

✓ ارزیابی نتایج مورد انتظار از یافته ها (تغییراتی که انتظار می رود یافته ها در موقعیت آموزشی - پژوهشی) ایجاد کند.

۴-۲- مرحله دوم

۴-۲-۱ اجرا: اجرای طرح، نیازمند هماهنگی مهارت آموز با استاد راهنما و مدرسه محل خدمت (یا انجام پژوهش) است. در این مرحله مهارت آموز باید موارد ذیل را مشخص کند:

۱. با در نظر داشتن پرسش های تحقیق، نوع تحقیق (اعم از کیفی یا کمی / توصیفی، علی یا رابطه ای) را با مشورت و تایید استاد راهنما تعیین کند.

۲. روش جمع آوری داده: روش جمع آوری داده ها تابع روش تحقیق است. با این حال، با توجه به مطالب بیان شده در خصوص موضوع آموزش پژوهی، منابع جمع آوری داده ها در این فرایند می تواند شامل: طرح درس، تکالیف یادگیری، مواد، محتوا و روش های آموزشی، مشاهدات و یادداشت های روزانه مهارت آموز، نتایج امتحانات، بازخوردهای معلم به تکالیف دانش آموزان، پوشه کار، خود ارزیابی های دانش آموزان، نظرات ارائه شده از ذینفعان مانند مدیر مدرسه، همکاران، والدین و غیره باشد که حسب نوع پژوهش مورد استفاده قرار می گیرد.

۳. روش تحلیل و تفسیر یافته ها: برای تحلیل و تفسیر یافته ها، توجه به علت رخ دادن یا رخ ندادن نتایج مورد انتظار، این که نتایج در چه شرایط رخ داده است و اینکه آیا در موقعیت های بعدی هم اتفاق خواهد افتاد؛ باید مورد بررسی قرار گیرد.

۴-۲-۲ گزارش یافته ها: در آخرین گام، مهارت آموز باید یافته های تحقیق خود را با نظارت استاد راهنما و بر اساس نظریه پشتیبان و شواهد علمی - پژوهشی مطالعه شده، گزارش نماید. برای تدوین گزارش، مهارت آموز می تواند از ۱. تامل روی یافته ها بر اساس پژوهش های مرتبط با موضوع و نظریه پشتیبان پژوهش؛ ۲. اشتراک گذاری و نظرخواهی گزارش با همکاران (سایر مهارت آموزان، معلمان، مدیران؛ و ۳. تجربیات و نظریات استاد راهنما استفاده کند.

۴-۳- توجه: فعالیت های مهارت آموز در هر یک از مراحل چهارگانه فوق باید در قالب «فرم گزارش فرایند آموزش پژوهی» (پیوست شماره ۲ و ۳) تنظیم شود.

۵. ارزشیابی درس «آموزش پژوهی در عرصه عمل»

در پایان فرایند آموزش پژوهی در هر نیمسال، استاد راهنما، نشستی با مهارت آموز تشکیل می دهد و به بررسی عملکرد او را بر اساس ملاک ها و سطوح عملکرد برای ارزشیابی درس آموزش پژوهی (پیوست شماره ۱) و نیز گزارش ارائه شده توسط مهارت آموز در قالب فرم گزارش فرایند آموزش پژوهی (پیوست شماره ۲ و ۳)، مورد بررسی قرار می دهد. سپس ارزشیابی خود از عملکرد مهارت آموز را بر اساس «کاربرگ های شماره ۱ و ۲ ارزشیابی درس آموزش پژوهی در عرصه عمل» ارائه و نمره مهارت آموز در این درس را در سامانه آموزشی ثبت می کند. یادآور می شود، ارزشیابی درس آموزش پژوهی در عرصه عمل بر اساس تولید نهایی مهارت آموز و با سقف ۲۰ نمره انجام می شود و حداقل نمره قابل قبول در این درس، ۱۴ است.

تبصره: تولید مقاله در این درس اختیاری بوده و تاثیری در ارزشیابی مهارت آموز ندارد.

کاربرگ شماره ۱ ارزشیابی درس آموزش پژوهی در عرصه عمل در نیمسال اول		
نام و نام خانوادگی کارآموز:	شماره دانشجویی:	نام و نام خانوادگی معلم راهنما:
معیار	سقف نمره	نمره کسب شده
توصیف و تحلیل موقعیت آموزشی	۱,۵	
تعیین موضوع و مساله	۳	
تدوین اهداف آموزش پژوهی	۲,۵	
تعیین ملاک ها و سطوح نتایج مورد انتظار	۱,۵	
تعیین روش پژوهش	۱,۵	
تعیین ابزارهای جمع آوری اطلاعات	۱,۵	
جمع آوری دانش پشتیبان	۲	
ارائه ایده ها و یا راه حل های پیشنهادی و بیان نتایج مورد انتظار	۱,۵	
تدوین طرح اجرایی (انتخاب راه حل مناسب بر مبنای تحلیل موقعیت و دانش پشتیبان)	۳	
ارائه طرح به استاد راهنما و معلم راهنما جهت بررسی و تایید	۲	
جمع	۲۰	

کاربرگ شماره ۲ ارزشیابی درس آموزش پژوهی در عرصه عمل در نیمسال دوم		
نام و نام خانوادگی کارآموز:	شماره دانشجویی:	نام و نام خانوادگی معلم راهنما:
معیار	سقف نمره	نمره کسب شده
توصیف و تحلیل موقعیت آموزشی	۲,۵	
تدارک امکانات و مهیا نمودن شرایط اجرا	۱,۵	

۴	اجرای طرح آموزش پژوهی (ایده یا راه حل پیشنهادی)
۴	ارائه گزارش های مرحله ای به معلم راهنما برای دریافت بازخورد و اعمال آن در فرایند اجرا
۴	بررسی بازخوردها و ارزشیابی فرایند اجرای طرح
۲	ثبت و واکاوی تجارب و ارائه نتایج طراحی، اجرا و ارزشیابی
۲	کیفیت گزارش ارائه شده با توجه به جدول شماره ۱ (ساختار گزارش درس آموزش پژوهی)
۲۰	جمع

ساختار گزارش تحقیق در جدول شماره ۱ بیان شده است؛ لیکن از نظر رعایت قواعد نگارش و تایپ در تنظیم متن، تابع قواعد تدوین پایان نامه های کارشناسی ارشد دانشگاه فرهنگیان است.

جدول شماره ۱: ساختار گزارش درس آموزش پژوهی

ردیف	عنوان	مندرجات / توضیحات
۱.	صفحه نخست	آرم دانشگاه در بالا و وسط صفحه، زیر آرم دانشگاه: نام پردیس / واحد آموزشی؛ سپس و به ترتیب عنوان گزارش، استاد راهنما، کارآموز، سال تحصیلی (هر کدام در یک خط)
۲.	بسم ا...	
۳.	چکیده	اهداف، روش شناسی، یافته ها و تفسیر یافته ها، حداکثر در ۳۰۰ کلمه، کلید واژگان (در خط بعد و بین ۳ تا ۵ کلمه)
۴.	فهرست	شامل فهرست مطالب، جدول ها، شکل ها، منابع و پیوست ها (هر کدام در یک صفحه)
۵.	فصل اول	معرفی موضوع و نیازها، بیان نتایج قابل دستیابی (اهداف)، تشریح روش تدوین، اجرا و پایش تحقیق، تعریف متغیرهای مفهومی و عملیاتی
۶.	فصل دوم	مرور یافته های پژوهشی و تبیین نظریه علمی که با موضوع ارتباط دارد
۷.	فصل سوم	فهرست کردن پیامدهای مورد انتظار از نتایج قابل دستیابی و ارزیابی نتایج مورد انتظار از یافته ها و تلاش برای سازماندهی و تحلیل و تفسیر نتایجی که انتظار است آموزش پژوهی از یافته های پژوهش به دست آورد.
۸.	فصل چهارم	معرفی و تبیین یافته ها و تشریح آنها، تبیین مسیری که در آینده حرفه ای توسط مهارت آموز دنبال خواهد شد
۹.	منابع	بر اساس فرمت APA
۱۰.	پیوست ها	شامل هرگونه نمونه سوال، تصویر و فیلم، مجموعه روایت، گزارش، دست نوشته، یادداشت های روزانه و امثال آن که در فرایند درس آموزش پژوهی مورد استفاده قرار گرفته است.

۶. تقویم

درس آموزش پژوهی در عرصه عمل، از نظر بازه زمانی دارای انعطاف بوده و برنامه ریزی اقدامات، بر اساس توانایی و برنامه توافق شده بین مهارت آموزان و استاد راهنما انجام می شود. لیکن رعایت موارد درج شده در جدول های شماره ۲ و ۳ در زمانبندی اقدامات، توصیه می شود است:

فعالیت های درس آموزش پژوهی در عرصه عمل به تفکیک هفته های مختلف	
فعالیت	هفته
توصیف و تحلیل موقعیت آموزشی	اول
تعیین موضوع و مساله	دوم و سوم و چهارم
تدوین اهداف آموزش پژوهی تعیین ملاک ها و سطوح نتایج مورد انتظار	پنجم
تعیین روش پژوهش تعیین ابزارهای جمع آوری اطلاعات	ششم
جمع آوری دانش پشتیبان	ششم و هفتم
ارائه ایده ها و یا راه حل های پیشنهادی و بیان نتایج مورد انتظار	هشتم و نهم و دهم
تدوین طرح اجرایی (انتخاب راه حل مناسب بر مبنای تحلیل موقعیت و دانش پشتیبان)	دهم و یازدهم
ارائه طرح به استاد راهنما و معلم راهنما جهت بررسی و تایید	یازدهم و دوازدهم

فعالیت های درس آموزش پژوهی در عرصه عمل به تفکیک هفته های مختلف	
فعالیت	هفته
تدارک امکانات و مهیا نمودن شرایط اجرا	اول و دوم
اجرای طرح آموزش پژوهی (ایده یا راه حل پیشنهادی)	سوم، چهارم، پنجم، ششم، هفتم، هشتم و نهم
ارائه گزارش های مرحله ای به معلم راهنما برای دریافت بازخورد و اعمال آن در فرایند اجرا	نهم
بررسی بازخوردها، تدوین گزارش نهایی و ارزشیابی فرایند اجرای طرح	نهم، دهم و یازدهم
ثبت و واکاوی تجارب و ارائه نتایج طراحی، اجرا و ارزشیابی	یازدهم و دوازدهم

یادآور می گردد استاد راهنما در پایان هر نیمسال بر اساس مندرجات بند ۵ همین فصل، فعالیت مهارت آموز را ارزشیابی نموده و نمره او را در سامانه آموزشی دانشگاه ثبت می کند.

«فصل دوم»

راهنمای علمی درس

«کارآموزی»

۱. مقدمه

هدف از ارائه درس کارآموزی، قرار گرفتن مهارت آموز در موقعیت واقعی آموزش و تدریس است تا کارآموز ضمن انجام وظایف و فعالیت های حرفه ای خود، تحت نظر یک فرد باتجربه، برنامه های تدریس خود را طراحی، تنظیم، بررسی و اصلاح کند. از این طریق، کارآموز به بازسازی عمل واقعی خود و بازاندیشی در باورهای تربیتی خود می پردازد. این فرایند، فرصتی است تا معلمی کردن با یادگیری و توسعه حرفه ای آمیخته شود. درس کارآموزی به ارزش ۲ واحد کارآموزی در دو نیمسال (۱۲۸ ساعت در نیمسال اول + ۱۲۸ ساعت در نیمسال دوم) ارائه می شود.

هدف از ارائه درس کارآموزی، قرار گرفتن مهارت آموز در موقعیت واقعی آموزش و تدریس است تا کارآموز ضمن انجام وظایف و فعالیت های حرفه ای خود، تحت نظر یک فرد باتجربه، برنامه های تدریس خود را طراحی، تنظیم، بررسی و اصلاح کند.

در یک نگاه اجمالی ابعاد کارآموزی در عمل عبارتند از:

- هدف: فراهم کردن موقعیت برای مهارت آموز به منظور مهارت یابی در تدریس فعال و اثرگذار (مبتنی بر ظرفیت های و توانمندی های حرفه ای مهارت آموز و بر اساس تحلیل موقعیت و ...)
- روش: کنش پژوهی حرفه ای^۱ (تامل و خودشناسی حرفه ای)
- پیامد: علاقمندی و مهارت یافتگی مهارت آموز در ارائه تدریس فعال و اثرگذار مبتنی بر شناخت و خودارزیابی حرفه ای و شناخت و تحلیل موقعیت رویکرد ساختن گرایی و ارتقاء و بهسازی مهارت های حرفه ای کارآموز.
- محصول: فیلم و گزارش تدریس های مکرر.

۲. عوامل دست اندرکار درس کارآموزی

۲-۱- کارآموز: مهارت آموز دوره استخدام پیمانی است توسط وزارت آموزش و پرورش به عنوان پذیرفته شده به دانشگاه فرهنگیان معرفی شده است. از آنجاکه مهارت آموزان در پودمان کارآموزی، دو درس حضوری دارند که شامل «کارآموزی» و «آموزش پژوهی در عرصه عمل» که تحت عنوان پودمان کارآموزی نامیده می شود. لذا در پودمان دوم می توان از عنوان «کارآموز» برای مهارت آموز استفاده کرد.

^۱ - این فرایند که کنش پژوهی نامیده می شود چرخه ای است که شامل تحلیل موقعیتی که قرار است آموزش در آن اتفاق بیفتد؛ ایده پردازی و ذکر ایده های معلمی با توجه به مطالعه پیشینه موضوع؛ طراحی آموزشی (فعال و مشارکتی) برای دانش آموزان؛ تامل قبل از اجرا و مشورت و بازبینی معلم راهنما و استاد راهنما؛ اجرای تدریس و تامل حین اجرا و بازبینی فیلم تدریس و تامل بعد از اجرای تدریس و در نهایت ثبت تجارب و واکاوی آنها می شود.

۲-۲-۲-۲-۲ استاد راهنما: یکی از مدرسان (اعضای هیات علمی یا غیر هیات علمی) دانشگاه فرهنگیان است

که مسئولیت حرفه ای درس کارآموزی و هدایت بین ۱۲ تا ۱۵ مهارت آموز را بر عهده دارد. استاد راهنما توسط مدیرگروه آموزش ابتدایی (علوم تربیتی) یا در صورت لزوم، معاون آموزشی پردیس/ واحد مجری دوره در آغاز هر نیمسال تحصیلی انتخاب می گردد. توصیه می شود در انتخاب استاد راهنما، داشتن سابقه فعالیت در درس کارورزی یا کارآموزی، داشتن دانش نظری، مهارت و سابقه موفق معلمی مورد توجه قرار گیرد.

مهمترین وظایف استاد راهنما را می توان شامل موارد ذیل دانست:

- ✓ تشکیل جلسه توجیهی برای کارآموزان
- ✓ دریافت مشخصات معلم راهنمای هر مهارت آموز و اعلام به اداره خدمات آموزشی پردیس / واحد
- ✓ تشکیل جلسه توجیهی برای معلمان راهنما
- ✓ تشکیل پوشه کار برای هر مهارت آموز (بر اساس پیوست شماره ۴)
- ✓ همراهی با کارآموز در مطالعه، تحلیل و تبیین موقعیت مدرسه، کلاس درس، دانش آموزان و والدین
- ✓ برنامه ریزی و تشکیل جلسات توسعه حرفه ای به صورت ماهانه برای مهارت آموزان
- ✓ تحلیل عملکرد کارآموز در طول پودمان کارآموزی و ارائه بازخورد به صورت مستمر در فرایند اجرای برنامه آموزش حرفه ای
- ✓ انجام ارزیابی های مرحله ای و کلی در فرایند یادگیری های/عملکرد حرفه ای کارآموز و انعکاس آن در قالب کاربرگ های مربوطه
- ✓ تعامل با مهارت آموزان و سایر استادان راهنما برای تبادل تجربیات با استفاده از ظرفیت های فضای مجازی

۲-۳-۲-۳-۲ معلم راهنما: هدایت کارآموز در مدرسه، در یک تعامل حرفه ای و تنگاتنگ، توسط یکی از

معلمان خبره و ممتاز آموزش و پرورش انجام می شود، که در این کتابچه، «معلم راهنما» نامیده می شود. معلم راهنما باید توسط اداره آموزش و پرورش محل آموزش مهارت آموز (مشابه فرایند طی شده برای دانشجومعلمان) تعیین و به دانشگاه محل آموزش معرفی شود. هر معلم، می تواند راهنمایی بین ۱ تا ۵ مهارت آموز را بر عهده گیرد. معلم راهنما ملزم به آشنایی با برنامه یادگیری حرفه ای در دانشگاه فرهنگیان از طریق مطالعه کتابچه راهنمای عمل، و آمادگی برای تحقق اهداف پیش بینی شده (از جمله تشکیل پوشه کار برای هر مهارت آموز) است. ملاک های انتخاب معلم راهنما عبارتند از:

- ✓ دارای حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی مرتبط با رشته باشد.
- ✓ از نظر رشته شغلی با کارآموز سنخیت داشته باشد.
- ✓ از نظر توانای های حرفه ای و تجربی در بین همکاران شناخته شده باشد.
- ✓ با روش تهیه طرح درس، انواع روش های تدریس و آموزش، و روش های اندازه گیری در آموزش آشنایی داشته باشد.
- ✓ دارای تسلط کافی بر مهارت های فناوری ارتباطات و اطلاعات باشد.

✓ دارای حداقل ۵ سال سابقه معلمی و تدریس باشد.

تبصره: در صورتی لزوم استفاده از توانایی های معلمان بازنشسته ای که دارای شرایط فوق باشند، بلامانع است.

۲-۴- عوامل مرتبط با دانشگاه: عواملی که از دانشگاه فرهنگیان با فرایند کارآموزی مرتبط هستند را

می توان به شرح ذیل برشمرد:

- **معاون آموزشی استان:** عمده ترین وظایف معاون آموزشی استان / پردیس را می توان به شرح ذیل دانست:

۱. فهرست مهارت آموزان برای انتخاب معلمان راهنما باید به اداره کل آموزش و پرورش استان ارسال و دریافت شود.

۲. نمرات ارزشیابی پایانی عملکرد حرفه ای (تدریس عملی) مهارت آموز را از استاد راهنما دریافت و به معاونت آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه اعلام نماید.

- **مدیرگروه آموزش ابتدایی (علوم تربیتی):**

۱. چنانچه در ارزشیابی پایانی عملکرد حرفه ای (تدریس عملی) ، اختلاف امتیاز معلم راهنما و استاد راهنما بیش از ۳۰ درصد (۶۰ امتیاز) باشد، مدیر گروه یا معاون آموزشی پردیس، باید اقدام به معرفی داور سوم نماید (جزئیات بیشتر در قسمت ارزشیابی تکمیلی عملکرد حرفه ای- تدریس عملی).

- **کارشناس آموزش پردیس / واحد مجری:**

۱. هماهنگی کامل با استاد درس برای برگزاری جلسات توسعه حرفه ای به صورت ماهانه
۲. پوشه کار کارآموزانی که دوره را با موفقیت نگذارنده اند، را در پایان دوره، بایگانی کند.

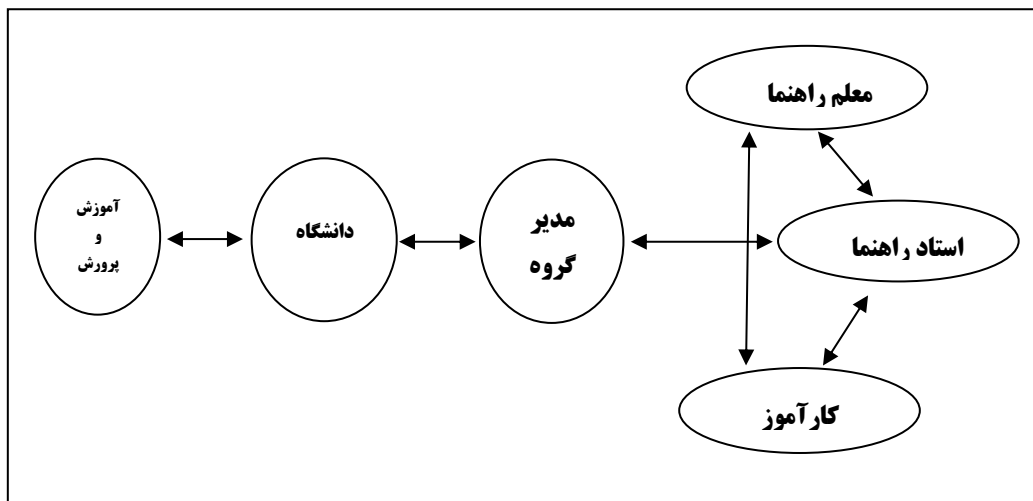
۲-۵- عوامل مرتبط با آموزش و پرورش: تنها مرجع مرتبط با دانشگاه در فرایند کارآموزی، اداره کل

آموزش و پرورش استان است. اداره کل آموزش و پرورش باید نسبت به معرفی معلمان راهنما اقدام نماید.

تذکر مهم: تنها ارتباط اداری و اجرایی پردیس های استانی دانشگاه فرهنگیان با ادارات کل آموزش

و پرورش استان، به ارسال فهرست معلمان راهنما از دانشگاه محدود می شود.

شکل شماره ۱، عوامل دست اندرکار درس کارآموزی و نحوه ارتباط آنها با یکدیگر را نشان می دهد:

شکل شماره ۱: نحوه ارتباط عوامل مختلف در فرایند کارآموزی

۳. فرایند درس کارآموزی

این فرایند شامل چهار مرحله است که عبارتند از: «نیازسنجی»، «طراحی و تدوین واحدهای یادگیری»، «اجرا و پایش» و «ارزشیابی عملکرد حرفه ای». شکل شماره ۱، چرخه فرایند کارآموزی را نشان می دهد:

شکل شماره ۲: چرخه فعالیت کارآموزی

فرایند کارآموزی به صورت چرخه رفت و برگشتی عمل می کند و هر مرحله در عین استقلال، وابسته به مرحله قبل و بعد از خود است. در این فرایند کارآموز با طراحی، اجرا و ارزشیابی هر واحد یادگیری، چندین بار این مسیر را از نقطه آغاز تا پایان طی می کند و دوباره به نقطه آغازین بازمی گردد. چنین رفت و برگشتی، فرصت برای تامل و بازنگری را فراهم می کند و منجر به پویایی و بازسازی مداوم در یادگیری و توسعه حرفه ای می شود.

قبل از شروع این فرایند، مدیرگروه باید استاد راهنمای هر مهارت آموز را در آغاز نیمسال اول سال تحصیلی تعیین کند. سپس استاد راهنما، اقدام به برگزاری جلسه هماهنگی – توجیهی برای مهارت آموزان می کند؛ استاد راهنما در این جلسه باید ضمن ارائه کتابچه راهنما به کارآموزان، فرایند اجرا و ارزشیابی درس

کارآموزی، وظایف، تکالیف کارآموز و زمانبندی اجرای درس (خصوصاً لزوم انتخاب معلم راهنما و ارائه اطلاعات معلم انتخاب شده به استاد راهنما) را تشریح نماید.

از آنجاکه فضای مجازی ظرفیت موثری برای طرح پرسش ها، تبادل نظر و انتقال یافته ها است، مدرس مرجع کارآموزی (رابط) استان باید در شروع نیمسال تحصیلی اول، نسبت به تشکیل گروه مجازی «استادان راهنمای کارآموزی استان»، در یکی از پیام رسان های داخلی اقدام نماید. لازم به ذکر است مدرسان مرجع هر استان، در گروه مدرسان مرجع کشور در یکی از پیام رسان های اجتماعی حضور خواهند داشت و در صورت نیاز پرسش ها و نقطه نظرات استادان راهنما را طرح خواهند کرد. بنابراین پیشنهاد می شود استادان راهنما نیز به نحو مقتضی از ظرفیت فضای مجازی برای برقراری ارتباط و تعامل حرفه ای با معلمان راهنما و کارآموزان بهره ببرند.

۳-۱- نیازسنجی: اهداف این بخش شامل ارزیابی مهارت کارآموز و شناسایی نیازهای او در زمینه های طراحی درس، اجرای تدریس و ارزشیابی از دانش آموزان است. مهارت آموز موظف است پس از تعیین زمان جلسه نیازسنجی توسط استاد راهنما، هماهنگی های لازم را با مدیر مدرسه و معلم راهنما انجام دهد. استاد راهنما باید بر اساس تقویم اعلامی در بخش ۴ همین فصل، جلسه نیازسنجی را تشکیل دهد و مطابق کاربرگ شماره ۱، اقدام به تحلیل و ارزیابی وضعیت کارآموز و شناسایی نیازهای او نماید.

کاربرگ شماره ۱: نیازسنجی (ارزیابی اولیه) کارآموز ^۲		
نام و نام خانوادگی کارآموز:	شماره دانشجویی:	نام و نام خانوادگی معلم راهنما:
عنوان	امتیاز	امتیاز کسب شده
مهارت کارآموز در جلب توجه شاگردان	۱۰	
مهارت کارآموز در استفاده از دانسته های قبلی و ارتباط آن به موضوعات جدید	۱۰	
مهارت کارآموز در برقراری رابطه با دانش آموزان	۱۰	
مهارت کارآموز در توضیح دادن به زبانی ساده و سلیس	۱۰	
مهارت کارآموز در استفاده از زبان بدن و صدا برای جلب تمرکز دانش آموزان	۱۰	
مهارت کارآموز در برقراری ارتباط چشمی با دانش آموزان	۱۰	
مهارت کارآموز در استفاده از رسانه های آموزشی و کمک آموزشی	۱۰	
مهارت کارآموز در استفاده از روش های تدریس فعال	۱۰	
مهارت کارآموز در ارزشیابی از دانش آموزان	۱۰	
مهارت کارآموز در جمع بندی مطالب	۱۰	
جمع	۱۰۰	
تاریخ تکمیل و امضای استاد راهنما		

^۲- این کاربرگ ویژه مهارت آموزان رشته های ابتدایی و متوسطه است. کاربرگ ویژه مهارت آموزان رشته های مشاوره، امور تربیتی مدارس و مراقب سلامت بر اساس پیوست شماره ۵ تدوین می شود. کاربرگ تدوین شده باید به اطلاع کارآموزان برسد.

نتیجه حاصل از فرایند نیازسنجی، باید پاسخگوی نیاز کارآموز در طراحی درس، اجرای تدریس و ارزشیابی از دانش آموزان و ارائه راهکارهای عملی برای رفع نیازها و تقویت نقاط مثبت کارآموز باشد.

کارآموز موظف است نسبت به ضبط جلسه تدریس و ارزیابی استاد راهنما و معلم راهنما اقدام نموده و آن را در قالب لوح فشرده جهت درج در پوشه کار به استاد راهنما تحویل دهد.

معلم راهنما باید در پایان جلسه نیازسنجی، پس از مشورت با استاد راهنما و کارآموز، اقدام به تنظیم برنامه زمانبندی بازدید حضوری (هر هفته یک روز) از کلاس درس مهارت آموز نماید. برنامه زمانبندی توافق شده باید توسط معلم راهنما برای انجام هماهنگی، به مدیر مدرسه و برای اطلاع، به استاد راهنما اعلام شود.

۲-۳- تنظیم طرح درس: کانون برنامه کارآموزی، طراحی درس است. علی القاعده کارآموز با توجه به موضوع / موضوعات درسی که مسئولیت تدریس آنها را بر عهده دارد، به طراحی و تدوین طرح درس سالانه، ماهانه و روزانه می پردازد که این طرح درس ها، راهنمای عمل اجرای تدریس قرار می گیرد.

کارآموز باید با تشخیص استاد راهنما و هماهنگی معلم راهنما طرح درس ماهانه و روزانه خود برای یک درس (مثلا درس علوم تجربی پایه سوم ابتدایی) را تنظیم نموده و برای بررسی در اختیار استاد راهنما قرار دهد. استاد راهنما نیز پس از بررسی طرح درس، اصلاحات احتمالی را به کارآموز منتقل می کند. کارآموز موظف است ظرف مدت تعیین شده توسط استاد راهنما (حداکثر ۵ روز و قبل از شروع ماه تحصیلی مورد نظر) نسبت به اصلاح طرح درس و اخذ تایید نهایی استاد راهنما اقدام نماید. استاد راهنما باید طرح درس های نهایی مهارت آموز را در پوشه کار وی قرار دهد.

توانایی کارآموز در تهیه طرح درس، توسط استاد راهنما بر اساس کاربرگ شماره ۲ ارزیابی می شود. استاد راهنما باید نتیجه ارزیابی کاربرگ شماره ۲ را در پوشه کار قرار دهد.

کاربرگ شماره ۲: ارزشیابی توانایی کارآموز در تنظیم طرح درس ^۳		
نام و نام خانوادگی کارآموز:	شماره دانشجویی:	نام و نام خانوادگی استاد راهنما:
عنوان	امتیاز	امتیاز کسب شده
کیفیت طرح درس های ارائه شده به صورت کلی	۱۵	
بیان هدف های کلی و جزئی یاد دهی و یادگیری به طور واضح و صریح	۱۵	
پیوند دادن اطلاعات و تجربه های قبلی دانش آموزان با مطالب درس جدید	۱۰	
تنظیم مراحل آموزش و زمان هر فعالیت	۱۰	
استفاده از روش تدریس متناسب با هدف های آموزشی	۱۵	
مشخص کردن نقش و فعالیت های دانش آموزان و توجه به تفاوت های آنان در جریان تدریس	۱۰	
تعیین وسایل، تجهیزات و فضای مورد نیاز برای درس	۱۰	

^{۳-} این کاربرگ ویژه مهارت آموزان رشته های ابتدایی و متوسطه است. کاربرگ ویژه مهارت آموزان رشته های مشاوره، امور تربیتی مدارس و مراقب سلامت بر اساس پیوست شماره ۶ می شود. کاربرگ تدوین شده باید به اطلاع کارآموزان برسد.

تعیین نحوه انواع ارزشیابی (آغازین، تکوینی و تکمیلی)	۱۰	
بیان نحوه ارزشیابی کارآموز از نتیجه طرح درس و نحوه اصلاح آن	۵	
جمع	۱۰۰	
تاریخ تکمیل و امضای استاد راهنما		

۳-۳- اجرای تدریس و پایش: در این بخش، کارآموز به اجرای تدریس و فعالیت های حرفه ای خود بر اساس طرح درس می پردازد. لیکن کارآموز در سال نخست فعالیت خود با مسایل و موضوعات آموزشی و تربیتی در کلاس درس یا مدرسه مواجه می شود که برای وی تازگی دارد و احتمالاً برای مقابله یا مواجهه با آن به کمک نیاز دارد؛ یا در بهترین حالت، بدنبال راهکارهایی برای اداره بهتر کلاس یا تدریس موثرتر است. بدین منظور دو اقدام طراحی شده است:

۱. تشکیل جلسات ماهانه «توسعه حرفه ای»: این جلسات با هدف طرح مسایل و مشکلات در عرصه عمل و تدریس توسط کارآموزان، و یافتن راه حل مسایل و مشکلات از طریق هم‌اندیشی و تبادل نظر و تجربه توسط سایر کارآموزان و استاد راهنما تشکیل می شود. از آنجا که این جلسه ها با هدف رفع مشکل تشکیل می شوند، فضای آن باید غیررسمی و حمایتگرانه باشد. زمانبندی و اداره این جلسات بر عهده استاد راهنما است اما طرح موضوع و پیگیری آن توسط کارآموزان انجام می شود. مهارت آموزان بر اساس برنامه زمانبندی اعلام شده توسط استاد راهنما، باید در جلسات حضوری «توسعه حرفه ای» شرکت نمایند. تشکیل یک جلسه در هر ماه الزامی است اما با تشخیص استاد راهنما یا تقاضای کارآموزان می توان تعداد کلاس ها را افزایش داد. مهارت آموزان موظف به شرکت در جلسات هستند. حداکثر غیبت مجاز در این جلسات، ۱ جلسه در هر نیمسال است.

۲. در زمان حضور مهارت آموز در مدرسه، کارآموز و معلم راهنما بر اساس مشاهدات بالینی از کلاس درس، به تبادل نظر، دانش و مهارت برای توسعه ظرفیت حرفه ای کارآموز اقدام می کنند. رویکرد معلم راهنما در این جلسات باید ضمن تاکید بر توسعه ظرفیت و قابلیت های کارآموز، مبتنی بر شناخت از توانمندی های او باشد. کارآموز نیز ضمن توجه و تامل در فرایند تدریس، به مطالعه و کسب دانش و تجربه در مورد مسایل پردازد. پیشنهاد می شود از خلال مشاهده تدریس، در هر ماه، یک مساله به عنوان مهمترین نیاز کارآموز، توسط معلم راهنما (با هم‌نظری کارآموز) انتخاب شده و در نشست مشترک پس از مشاهده تدریس، مساله، اهمیت، دلایل و نتایج آن مورد بررسی قرار گیرد. پس از آن معلم راهنما و کارآموز (با در نظر گرفتن توانایی ها و قابلیت های کارآموز) در مورد راه حل/های پیشنهادی برای حل مساله، برنامه اصلاحی و کاربست آن توافق کنند.

همچنین معلم راهنما در ۲ مرتبه از بازدیدهای خود (هر مرتبه ۶۰ امتیاز) باید به ارزشیابی وضعیت تدریس کارآموز بر اساس کاربرگ شماره ۲ پردازد. انتخاب زمان ارزشیابی برعهده معلم راهنما است اما توصیه

می‌شود در این زمینه با مهارت آموز هماهنگ کند. لازم به ذکر است نمره مهارت آموز از این مرحله، از مجموع نمرات او از ۲ کاربرگ ۶۰ امتیازی (۱۲۰ امتیاز) محاسبه می‌شود.

کاربرگ شماره ۳: ارزشیابی تدریس کارآموز توسط معلم راهنما		
نام و نام خانوادگی کارآموز:	شماره دانشجویی:	نام و نام خانوادگی معلم راهنما:
اقدام	امتیاز	امتیاز کسب شده
از روش مناسبی برای شروع تدریس استفاده کرد.	۵	
برای تدریس در دانش آموزان ایجاد انگیزه کرد.	۱۰	
شاگردان را در جریان تدریس و یادگیر درگیر کرد.	۱۰	
روش تدریسش با موضوع درس تناسب داشت.	۱۵	
ارتباط کلامی و غیرکلامی خوبی با دانش آموزان برقرار کرد.	۱۰	
از آموخته های دانش آموزان به شیوه ای مناسب ارزشیابی بعمل آورد.	۱۰	
جمع کل	۶۰	
امتیاز مهارت آموز:		
تاریخ تکمیل و امضای معلم راهنما		

علاوه بر ۳ مرحله ارزیابی فوق، کارآموز به خودارزیابی وضعیت خویش در جریان تدریس بر اساس کاربرگ شماره ۴ می‌پردازد. این ارزشیابی در بازه زمانی ۱ تا ۱۵ خرداد انجام شده و کاربرگ تکمیل شده، توسط استاد راهنما در پوشه کار وی قرار می‌گیرد.

کاربرگ شماره ۴: خودارزیابی کارآموز از تدریس		
نام و نام خانوادگی کارآموز:	شماره دانشجویی:	نام و نام خانوادگی معلم راهنما:
عنوان	امتیاز	امتیاز کسب شده
برخورداری من از دانش نظری و معلومات لازم برای تدریس موثر	۵	
مهارت من در اداره و برقراری انضباط در کلاس	۱۰	
مهارت من در طراحی درس و انجام فعالیت های تدریس بصورت هدفمند و از پیش تعیین شده	۱۰	
مهارت من در تدریس و آموزش	۱۰	
مهارت من در ایجاد ارتباط با دانش آموزان	۱۰	
مهارت من در ارزشیابی از یادگیری دانش آموزان	۵	
رضایت من از خودم به عنوان معلم	۱۰	
جمع	۶۰	
تاریخ تکمیل و امضای کارآموز		

۳-۴- ارزشیابی عملکرد حرفه ای و تدریس: ارزشیابی عملکرد حرفه ای مهارت آموز در درس کارآموزی به شرح ذیل است:

۳-۴-۱- ارزشیابی عملکرد حرفه ای مهارت آموز: ارزشیابی عملکرد حرفه ای، در طول دوره، بر اساس ارزیابی ارائه شده از عملکرد کارآموز و مبتنی بر امتیازهای داده توسط عوامل سه گانه موثر در فرایند کارآموزی (شامل کارآموز، معلم راهنما و استاد راهنما) بدست می آید. امتیاز کارآموز از مجموع کاربرگ های شماره ۱ تا ۴ (کاربرگ شماره ۱ در بخش نیازسنجی، کاربرگ های شماره ۲ در بخش تنظیم طرح درس و کاربرگ شماره ۳ در بخش اجرای تدریس و کاربرگ شماره ۴ در بخش خودارزیابی) در کاربرگ شماره ۵ درج می شود. استاد راهنما بر اساس تقویم اعلامی در بند ۴ همین فصل، باید اقدام به جمع بندی امتیاز کارآموز در کاربرگ شماره ۵ نماید.

کاربرگ شماره ۵: امتیازهای مهارت آموز در هر یک از کاربرگ های شماره ۱ تا ۴		
نام و نام خانوادگی مهارت آموز:	شماره دانشجویی:	نام و نام خانوادگی معلم راهنما:
عنوان	امتیاز	امتیاز کسب شده
ارائه به موقع لوح فشرده فیلم ضبط شده از نخستین جلسه تدریس	۱۰	
کاربرگ شماره ۱: نیازسنجی (ارزیابی اولیه)	۱۰۰	
کاربرگ شماره ۲: ارزشیابی توانایی کارآموز در تنظیم طرح درس	۱۰۰	
کاربرگ شماره ۳: ارزیابی ماهانه کارآموز توسط معلم راهنما	۱۲۰	
کاربرگ شماره ۴: خودارزیابی کارآموز از تدریس	۶۰	
نظم و همکاری کارآموز	۱۰	
جمع	۴۰۰	
تاریخ تکمیل و امضای معلم راهنما		

کاربرگ شماره ۵ ناظر به ارزشیابی تکوینی عملکرد حرفه ای کارآموز بوده و جمعاً ۴۰۰ امتیاز دارد. این امتیاز دو نقش را در ارزشیابی کارآموز ایفا می کند:

✓ نخست، نسبت امتیاز ۴۰۰ به ۲۰، به عنوان نمره کارآموزی محاسبه و توسط استاد راهنما در سامانه آموزشی دانشگاه ثبت می شود. لازم به یادآوری است نمره قبولی در درس کارآموزی، حداقل ۱۴ از ۲۰ است.

✓ دوم، میانگین امتیاز مهارت آموز از ۴۰۰ در دو نیمسال، به عنوان امتیاز آزمون عملکردی در ارزشیابی صلاحیت حرفه ای (اصلح) او منظور می شود. حداقل امتیاز قابل قبول در این مولفه، کسب ۶۵٪ امتیاز (۲۶۷،۵) است. لازم به ذکر است در صورتی که مهارت آموز در این مولفه، امتیاز لازم را کسب نکند، حتی در صورت کسب امتیاز کامل در سایر مولفه های آزمون اصلح، حایز دریافت گواهی صلاحیت حرفه ای نخواهد شد.

۳-۴-۲- ارزشیابی پایانی عملکرد حرفه ای (تدریس عملی): ارزشیابی تدریس عملی، تلاشی بیرونی برای تشخیص شایستگی کسب شده توسط کارآموز برای معلمی کردن است. در واقع، ارزشیابی فوق، نمایش آموخته ها، مهارت ها و توانایی های مهارت آموز در پایان دوره مهارت آموزی است که باید در عرصه عمل (تدریس) او متبلور شود. بنابراین، ارزشیابی پایانی مهارت آموز، در قالب تدریس عملی طراحی شده و به دلیل اهمیت و جایگاهی که دارد، ۲۰۰ امتیاز از نمره ارزشیابی صلاحیت حرفه ای مهارت آموز را به خود اختصاص داده است.

ارزشیابی تدریس عملی، در یکی از آخرین جلسات کلاس درس مهارت آموز (در بازه زمانی آغاز اردیبهشت تا ۲۰ خرداد) با حضور معلم راهنما و استاد راهنما به عنوان ارزیابان تدریس عملی، برگزار می شود. معلم راهنما، مسئول تنظیم زمان برگزاری جلسه ارزشیابی تدریس در مدرسه و هماهنگی با مدیر مدرسه، استاد راهنما و مهارت آموز است. مهارت آموز نیز باید تمهیدات لازم برای فیلم برداری از جلسه را فراهم نموده و پس از پایان جلسه و حداکثر تا پایان خرداد، لوح فشرده آن را به معلم راهنما برای درج در پوشه کار تحویل دهد.

معلم راهنما و استاد راهنما به عنوان ارزیابان تدریس کاربرگ شماره ۶ را تکمیل نموده و جمع امتیازهای حاصل از ارزیابی دو داور تقسیم بر ۲، به عنوان امتیاز کارآموز منظور می شود.

تفاوت این دو ارزیابی نباید بیشتر از ۳۰ درصد (۶۰ امتیاز) باشد. در صورت وجود تفاوت بیش از ۳۰ درصد، باید با تشخیص مدیر گروه آموزش ابتدایی (علوم تربیتی) یا معاون آموزشی پردیس/واحد مجری دوره، فیلم جلسه تدریس عملی جهت بازبینی و ارزیابی بر اساس کاربرگ شماره ۶، به متخصص سوم ارائه و امتیاز به دست آمده به عنوان امتیاز مهارت آموز، منظور شود. استاد راهنما باید نتیجه ارزیابی کاربرگ شماره ۶ هر دو ارزیاب (و در صورت نیاز، ارزیاب سوم) را دریافت نموده و در پوشه کار قرار دهد.

کاربرگ شماره ۶: ارزشیابی تدریس عملی کارآموز		
نام و نام خانوادگی مهارت آموز:	شماره دانشجویی:	نام و نام خانوادگی معلم راهنما:
عنوان	امتیاز	امتیاز کسب شده
شروع تدریس	۳۰	
با استفاده از حکایات، داستان یا اقدامی ابتکاری تدریس خود را آغاز کرد.	۱۰	
از عنوان ها و زیر عنوان ها برای سازماندهی تدریس استفاده کرد.	۵	
مرور مباحث جلسات قبل در شروع درس انجام شد.	۱۰	
برای انگیزه بخشی و معرفی درس از ابزار و شیوه مناسب استفاده کرد.	۵	
شکافتن و طرح سئوالات	۳۵	
شاگردان را به اظهار نظر و طرح سوال از یکدیگر در طول تدریس تشویق کرد.	۵	

۵	برای اطمینان از یادگیری و رفع نواقص یادگیری شاگردان، سئوالات متوالی و مرتبط پرسید.
۵	با طرح سئوالات چرا و چگونه یادگیری را تعمیق بخشید.
۱۰	فضای امن و آرامی را جهت طرح سؤال از سوی شاگردان فراهم کرد.
۵	از همه شاگردان سوال پرسید.
۵	سئوالات شاگردان را پاسخ داد و پیگیری کرد.
۴۵	توضیح دادن
۵	در چارچوب اصلی مباحث تدریس، حرکت کرد.
۱۰	مباحث را به زبان ساده و روان توضیح داد.
۱۰	از روش تدریس مناسب استفاده کرد.
۱۰	در توضیح درس از مثال‌های روشن و مرتبط استفاده کرد.
۵	در تدریس از جملات مرتبط و مناسب استفاده کرد.
۵	از کلمات مرتبط و مناسب جهت رسیدن به اهداف تدریس استفاده می‌کند.
۲۵	تغییر محرک
۱۰	با تن و سرعت مناسب صدا صحبت کرد.
۵	از حرکات صورت و بدن برای تفهیم و بازخورد استفاده کرد.
۵	از تأکیدات اشاره‌ای و شفاهی برای تمرکز بر مطالب مهم استفاده کرد.
۵	در هنگام تدریس در بین شاگردان حرکت کرد.
۳۵	استفاده از رسانه های آموزشی
۵	با خط خوش و خوانا روی تابلو نوشت.
۵	مطالب مهم را روی تابلو نوشت.
۵	در استفاده از تابلو، در موقعیت مناسبی قرار گرفت.
۵	هنگام کار با تابلو، ارتباط خود با فراگیران را از دست نداد.
۱۰	از سایر رسانه‌ها برای تدریس استفاده کرد.
۵	نحوه کار با رسانه را به درستی می‌دانست.
۳۰	جمع‌بندی و فعالیتهای تکمیلی
۵	درباره نحوه آماده شدن برای آزمون‌ها و امتحانات به شاگردان مشاوره می‌دهد.
۵	مرور دوره‌ای خلاصه نکات قبلی انجام می‌شود.
۵	در مرور درس، از شیوه پرسشگری مناسب استفاده می‌کند.
۱۰	راهنبرد مناسب ارزشیابی از آموخته‌ها را به کار می‌گیرد.
۵	تکالیف تکمیلی مناسب و خلاقانه برای فراگیران طراحی کرده است.
۲۰۰	جمع
تاریخ تکمیل و امضاء	

۴. تقویم اجرایی درس کارآموزی

درس کارآموزی از نظر بازه زمانی دارای انعطاف بوده و برنامه ریزی اقدامات، بر اساس توانایی و برنامه توافق شده بین مهارت آموزان، معلم راهنما و استاد راهنما انجام می شود. لیکن جدول های شماره ۱ و ۲ تقویم اجرایی فرایند کارآموزی و موارد ضروری در زمانبندی فعالیت های این درس را نشان می دهد:

فعالیت های درس کارآموزی به تفکیک هفته های مختلف در نیمسال اول	
هفته	فعالیت
اول	برگزاری جلسه توسعه حرفه ای با هدف توجیه و تبیین برنامه ها و فعالیت های کارآموزی
دوم	مدرسه یابی
سوم	حضور در مدرسه و ارتباط با معلم راهنما + مشاهده تدریس معلمان مدرسه
چهارم	ضبط تدریس و یا اجرای تدریس اولیه و ارزیابی آن توسط استاد راهنما و معلم راهنما بر اساس کاربرگ شماره ۱
پنجم	حضور در دانشگاه برای تشکیل جلسه توسعه حرفه ای و تدوین طرح درس اول
ششم	حضور مهارت آموز در مدرسه بر اساس برنامه اعلامی و فعالیت استاد راهنما و معلم راهنما
هفتم	<ul style="list-style-type: none"> حضور مهارت آموز در مدرسه و اجرای اولین تدریس در محیط واقعی کلاس تکمیل کاربرگ شماره ۳ توسط معلم راهنما و ارسال نتیجه به استاد راهنما
هشتم	حضور در دانشگاه برای تشکیل جلسه توسعه حرفه ای و ارزیابی تدریس و بازخوردهای آنان از سوی استاد راهنما و مهارت آموزان بر اساس کاربرگ شماره ۳
نهم	<ul style="list-style-type: none"> حضور مهارت آموز در مدرسه بر اساس برنامه اعلامی و فعالیت استاد راهنما و معلم راهنما تدوین طرح درس دوم
دهم	<ul style="list-style-type: none"> حضور مهارت آموز در مدرسه و اجرای دومین تدریس در محیط واقعی کلاس تکمیل کاربرگ شماره ۲ توسط استاد راهنما با توجه به طرح درس های ارائه شده تکمیل کاربرگ شماره ۳ توسط معلم راهنما و ارسال نتیجه به استاد راهنما
یازدهم	<ul style="list-style-type: none"> حضور مهارت آموز در مدرسه بر اساس برنامه و فعالیت اعلامی استاد راهنما و معلم راهنما تکمیل فرم شماره ۴ توسط مهارت آموز و تحویل آن به استاد راهنما
دوازدهم	<ul style="list-style-type: none"> تشکیل جلسه توسعه حرفه ای در دانشگاه با هدف ارزیابی نقاط قوت و ضعف مهارت آموزان و تحلیل کارآموزی در نیمسال اول تکمیل کاربرگ شماره ۵ توسط استاد راهنما و ثبت نمره مهارت آموز در سامانه آموزشی دانشگاه

فعالیت های درس کارآموزی به تفکیک هفته های مختلف در نیمسال دوم	
هفته	فعالیت
اول	برگزاری جلسه توسعه حرفه ای با هدف توجیه تکالیف عملکردی و بررسی نتایج کارآموزی ۱ و شناسایی مسائل آموزشی مورد توجه برای نیمسال دوم
دوم	<ul style="list-style-type: none"> حضور مهارت آموز در مدرسه بر اساس برنامه و فعالیت اعلامی استاد راهنما و معلم راهنما مدرسه یابی (در صورت تغییر استان محل آموزش مهارت آموز)
سوم	حضور مهارت آموز در مدرسه بر اساس برنامه و فعالیت اعلامی استاد راهنما و معلم راهنما
چهارم	حضور در دانشگاه برای تشکیل جلسه توسعه حرفه ای و تدوین طرح درس اول
پنجم	<ul style="list-style-type: none"> حضور مهارت آموز در مدرسه بر اساس برنامه و فعالیت اعلامی استاد راهنما و معلم راهنما

ششم	<ul style="list-style-type: none"> • حضور مهارت آموز در مدرسه و اجرای دومین تدریس در محیط واقعی کلاس • تکمیل کاربرگ شماره ۳ توسط معلم راهنما و ارسال نتیجه به استاد راهنما
هفتم	<ul style="list-style-type: none"> • حضور در دانشگاه برای تشکیل جلسه توسعه حرفه ای و ارزیابی تدریس و بازخوردهای آنان از سوی استاد راهنما و مهارت آموزان بر اساس کاربرگ شماره ۳
هشتم	<ul style="list-style-type: none"> • حضور مهارت آموز در مدرسه بر اساس برنامه و فعالیت اعلامی استاد راهنما و معلم راهنما • تدوین طرح درس دوم
نهم	<ul style="list-style-type: none"> • حضور مهارت آموز در مدرسه بر اساس برنامه و فعالیت اعلامی استاد راهنما و معلم راهنما • تکمیل کاربرگ شماره ۲ توسط استاد راهنما با توجه به طرح درس های ارائه شده
دهم	<ul style="list-style-type: none"> • حضور مهارت آموز در مدرسه و اجرای دومین تدریس در محیط واقعی کلاس • تکمیل کاربرگ شماره ۳ توسط معلم راهنما و ارسال نتیجه به استاد راهنما • تکمیل فرم شماره ۴ توسط مهارت آموز و تحویل آن به استاد راهنما
یازدهم	<ul style="list-style-type: none"> • حضور مهارت آموز در مدرسه بر اساس برنامه و فعالیت اعلامی استاد راهنما و معلم راهنما • تمهید مقدمات جلسه ارزشیابی پایانی عملکرد حرفه ای (تدریس عملی) با حضور استاد راهنما در مدرسه توسط معلم راهنما و مهارت آموز • تکمیل کاربرگ شماره ۵ توسط استاد راهنما و ثبت نمره مهارت آموز در سامانه آموزشی دانشگاه
دوازدهم	<ul style="list-style-type: none"> • برگزاری جلسه ارزشیابی پایانی عملکرد حرفه ای (تدریس عملی) در مدرسه و تکمیل کاربرگ شماره ۶ • تحویل امتیاز مهارت آموز در ارزشیابی پایانی عملکرد حرفه ای (تدریس عملی) به آموزش دانشگاه • ارسال امتیاز مهارت آموز در ارزشیابی پایانی عملکرد حرفه ای (تدریس عملی) به معاونت آموزشی و تحصیلات تکمیلی

سوسته

پیوست شماره ۱: ملاک ها و سطوح عملکرد برای ارزیابی درس آموزش پژوهی

ملاک ها	سطح ضعیف	سطح متوسط	سطح عالی
هدف آموزش پژوهی	هدف پژوهش را بیان کرده اما از ذکر نتایج مورد انتظار خودداری کرده است. علاوه بر ملاک های ارایه شده و سطوح دستیابی برای ارزیابی میزان تحقق اهداف بیان نشده است.	هدف پژوهش را تعیین نموده است اما نتایج مورد انتظار را با کمک ملاک ها و سطح دستیابی به وضوح بیان نکرده است.	اهداف بطور شفاف، نوع و ویژگی نتایج را بیان کرده و سطوح دستیابی به آنرا مشخص نموده است.
نظریه پشتیبان	دیدگاه های مطرح شده به صورت سازمان یافته و منطقی پشتیبان اهداف مطالعه نیست و رابطه بین تجربیات / موقعیت مورد مطالعه و تئوری پشتیبان بیان نشده است.	دیدگاه های طرح شده دارای سازمان یافتگی و نظم منطقی است اما پیوند میان تجربیات و موقعیت مورد مطالعه را به وضوح تبیین نمی کند.	دیدگاه های طرح شده بصورت سازمان یافته و منطقی با تجربیات و موقعیت مورد مطالعه پیوند برقرار نموده و از اهداف مطالعه به صورت معنادار پشتیبانی می کند.
جمع آوری اطلاعات	اطلاعات از منابع مختلف و با روش های محدودی جمع آوری شده و نشان نمی دهد چگونه به پرسش های پژوهش پاسخ می دهد.	اطلاعات از منابع مختلف و با روش های مختلف جمع آوری شده اما برای پاسخ منطقی به پرسش های پژوهش کفایت لازم را ندارد.	اطلاعات از منابع مختلف و با روش های مختلف جمع آوری شده و میزان اطلاعات جمع آوری شده برای پاسخ به پرسش های پژوهش از کفایت لازم برخوردار است.
تحلیل و تفسیر یافته ها	اطلاعات جمع آوری شده کافی نیست و نمی توان با کمک آن یافته های پژوهش را تبیین نمود.	اطلاعات جمع آوری شده برای پاسخ به پرسش ها تحلیل و تفسیر شده است اما منجر به ارایه چارچوبی برای بهره گیری از نتایج در آینده نشده است.	اطلاعات جمع آوری شده برای پاسخ به پرسش های پژوهش عمیقاً مورد تحلیل و تفسیر قرار گرفته؛ به گونه ای که می توان به کمک آن از دیدگاه های طرح شده پشتیبانی نمود و براساس آن برای اقدامات بعدی در آینده تصمیم گیری نمود.
عملکرد مورد انتظار در آینده	با توجه به یافته ها، پیشنهاد مشخصی برای ادامه مطالعه، ارائه نشده است.	پیشنهادهای ارایه شده کلی است / ناظر به پرسش های پژوهش نیست.	با ارایه راهکارهایی به وضوح نشان می دهد که چگونه نتایج پژوهش برای بهبود عملکرد / تداوم آن در آینده بکار گرفته خواهد شد.
تنظیم گزارش	گزارش تنظیمی با رعایت فصل بندی ها و به همراه مستندات و نظم و دقت کافی تنظیم نشده است.	در گزارش تنظیمی، فصل بندی ها رعایت شده اما از نظم و دقت کافی در تنظیم مستندات برخوردار نیست.	در گزارش تنظیمی فصل بندی ها رعایت شده از نظم و دقت کافی در تنظیم مستندات برخوردار است؛ به گونه ای که قابل عرضه در محافل علمی است.

پیوست شماره ۲: فرم گزارش فرایند آموزش پژوهی در نیمسال اول

فرم گزارش فرایند آموزش پژوهی		
نام و نام خانوادگی کارآموز:	شماره دانشجویی:	نام و نام خانوادگی معلم راهنما:
<p>۱. معرفی موقعیت (تحلیل موقعیت)</p> <ul style="list-style-type: none"> • توصیف: • استنباط: • بازنگری: • قضاوت و مساله یابی (بررسی تفاوت بین انتظارات و سطح مطلوب یا وضعیت موجود بررسی شده) 		

۲. تبیین مساله شناسایی شده: (به همراه دلایل و مستندات آن و دانش پشتیبان)

(جمع آوری دانش پشتیبان و تدوین آن بنا به ماهیت موضوع و تلاش پژوهشگر حجم متفاوتی خواهدداشت بنابراین با توجه به داده های گردآوری شده می تواند این تیتتر صفحات متعددی را به خود اختصاص دهد و به این قالب ضمیمه شود)

۳. راه حل ها یا ایده های انتخابی آموزش پژوهی

- ●
- ●
- ●
- ●
- ●
- ●

۴. ایده یا راه حل انتخابی، دلایل و مستندات آن

پیوست شماره ۳: فرم گزارش فرایند آموزش پژوهی در نیمسال دوم

۵. تدوین طرح اجرایی

۱-۵- هدف / اهداف اجرای ایده و یا راه حل:

۲-۵- نیازهای مخاطبان طرح:

۳-۵- منابع و مواد و رسانه های مورد نیاز

۴-۵- گام های اجرای طرح آموزش پژوهی موضوع:	
گام اول	
گام دوم	
گام سوم	
گام چهارم	
گام پنجم	

۵-۵- معیارهای موفقیت برنامه:

۶. گزارش اجرای ایده و ارزشیابی طرح

۱-۶. زمان و مکان اجرای طرح:

۲-۶. گزارش روایی از اجرای طرح:

- توصیف

- استنباط

- بازنگری

- قضاوت

۳-۶. بازخوردهای دانش آموزان و تفسیر آن:

۴-۶. خود ارزیابی کلی (طراحی و اجرای طرح و ایده:

پیوست شماره ۴: محتویات پوشه کار

محتویات پوشه کار	
مرحله	فعالیت
نیازسنجی	لوح فشرده فیلم ضبط شده از نخستین جلسه تدریس
	کاربرگ شماره ۱ (ارزیابی های استاد راهنما و معلم راهنما)
	برنامه زمانبندی حضور معلم راهنما در مدرسه
طراحی و تدوین واحد یادگیری	طرح درس
	کاربرگ شماره ۲: ارزیابی معلم راهنما
اجرا و پایش	کاربرگ شماره ۳: ارزیابی بازدیدهای ماهانه از مدرسه
	کاربرگ شماره ۴: خودارزیابی کارآموز
ارزیابی عملکرد حرفه ای	کاربرگ شماره ۵: جمع بندی نمرات
پس از پایان فرایند کارآموزی	اعلام نتیجه کارآموزی به مدیر مربوطه و ثبت رونوشت در پوشه کار
ارزشیابی تدریس عملی	کاربرگ شماره ۶: ارزشیابی تدریس عملی کارآموز

پیوست شماره ۵: کاربرگ نیازسنجی (ارزیابی اولیه) کارآموز ویژه مهارت آموزان رشته های مربی امور تربیتی،

مشاوره و مراقب سلامت

کاربرگ شماره ۱: نیازسنجی (ارزیابی اولیه) کارآموز ویژه مهارت آموزان رشته های مشاوره، مربی امور تربیتی و مراقب سلامت		
نام و نام خانوادگی کارآموز:	شماره دانشجویی:	نام و نام خانوادگی معلم راهنما:
عنوان	امتیاز	امتیاز کسب شده
مهارت کارآموز در جلب توجه شاگردان	۱۰	
مهارت کارآموز در استفاده از دانسته های قبلی و ارتباط آن به موضوعات جدید	۱۰	
مهارت کارآموز در برقراری رابطه با دانش آموزان	۱۰	
مهارت کارآموز در توضیح دادن به زبانی ساده و سلیس	۱۰	
مهارت کارآموز در استفاده از زبان بدن و صدا برای جلب تمرکز دانش آموزان	۱۰	
مهارت کارآموز در برقراری ارتباط چشمی با دانش آموزان	۱۰	
(این ملاک، توسط استاد راهنما پیشنهاد شود)	۱۰	
(این ملاک، توسط استاد راهنما پیشنهاد شود)	۱۰	
(این ملاک، توسط استاد راهنما پیشنهاد شود)	۱۰	
مهارت کارآموز در جمع بندی و نتیجه گیری	۱۰	
جمع	۱۰۰	
تاریخ تکمیل و امضای استاد راهنما		

پیوست شماره ۶: کاربرگ ارزشیابی توانایی کارآموز در تنظیم طرح درس – ویژه مهارت آموزان رشته های

مشاوره، مربی امور تربیتی و مراقب سلامت

کاربرگ شماره ۲: ارزشیابی توانایی کارآموز در تنظیم طرح درس		
نام و نام خانوادگی کارآموز:	شماره دانشجویی:	نام و نام خانوادگی استاد راهنما:
عنوان	امتیاز	امتیاز کسب شده
کیفیت طرح درس های ارائه شده به صورت کلی	۱۵	
بیان هدف های کلی و جزئی یاد دهی و یادگیری به طور واضح و صریح	۱۵	
پیوند دادن اطلاعات و تجربه های قبلی دانش آموزان با مطالب درس جدید	۱۰	
تنظیم مراحل آموزش و زمان هر فعالیت	۱۰	
مشخص کردن نقش و فعالیت های دانش آموزان و توجه به تفاوت های آنان در جریان تدریس	۱۰	
تعیین نحوه انواع ارزشیابی (آغازین، تکوینی و تکمیلی)	۱۰	
جمع	۱۰۰	
تاریخ تکمیل و امضای استاد راهنما		